Гальшка Острозька

Батько Гальшки був князь Ілля Острозький, брат відомого князя Костянтина-Василя Острозького, вславленого своєю діяльністю на користь православної церкви та української культури. Князь Ілля свої юнацькі роки провів при дворі польського короля Зигмунда Старого, був його фаворитом. За нього король видав свою нешлюбну дочку

Веату Косцелецьку в 1539 році. Невдовзі князь Іллля помер, доручивши свою дитину, яка мала народитись, королеві та його дружині Боні. Княжна Гальшка, фактично онука короля, народилася після смерті батька і стала спадкоємицею його маєтків.

Князь Костянтин-Василь, молодший брат Іллі, що проживав в Дубинському замку дійшовши до повноліття, розпочав процеси з братовою Беатою, щоб відсудити від неї спадщину свого батька, а також права на опіку над племінницею Гальшкою. Тут почали з'являтися претенденти на одруження з сиротою Гальшкою, але Беата їм від мовляла, бо боялась втратити величезні маєтки, записані Гальшці батьком. Одним з претендентів був князь Дмитро Сангушко з Камінь-Каширська, черкаський староста. Беата його не хотіла, як і інших, тим більше, що він був православний, але князь Дмитро за згодою дядька Гальшки Костянтина напав на острозький замок, вивіз Гальшку і повінчався з нею. Було їй 14 років.

Гальшка встигла була покохати молодого князя, та недовго була з ним щаслива. Беата, її мати, подала на королівський суд (а королем вже став Зигмунд Август, син Зигмунда Старого) звинувачуючи Сангушка, наче б той присилував Гальшку до шлюбу, побив людей Беати. Сангушко на суд не з'явився, і король присудив йсго до позбавлення прав і майна, примусив шукати притулку на чужині. Молодята подалися в Чехію. За ними кинулись поляки — рідня Беати та претенденти до руки Гальшки — нагнали втікачів уже в Чехії, по-звірячому вбили князя Дмитра, а Гальшку відвезли до матері.

З волі короля та за згодом матері 15-річну Гальшку було звінчано вдруге з 50-річним Лукашем Гуркою, познанським воєводою. Та згодом Беата визнала цей шлюб недійсним і поселилась з дочкою в домініканському монастирі у Львові. Король наказав видати Гальшку чоловікові, та мати не погодилась, і Гурка почав облогу монастиря. Беата ж звінчала дочку втретє при живому чоловікові з князем Семеном Слуцьким. Та Гурка все ж таки відібрав Гальшку, а князь Семен невдовзі помер. Той вивіз Гальшку на Познаньщину й ув'язнив її в замку на роки, аж до дня своєї смерті Життя ж княгині

обірвало багатство. Неймовірні маєтки успадкувала Гальшка Острозька після смерті свого батька Іллі. Про це свідчить збережена копія декрету польського короля Генріха Валуа (1574), в якому перераховано її володіння. Серед маєтків — десятки замків і міст — Острог, Рівне, Полонне, Чуднів, Сатиїв, Берездів... Через статки знать завзято боролася за Гальшку.

Вона стала вільною лише після смерті Лукаша Гурки. Допіру тоді її двоюрідний брат Януш привіз на Волинь. Княгиня доживала свій вік в Острозі. Деякі літописи сповіщають, що чарівна і самотня Гальшка збожеволіла..

Вона померла молодою, у 42 роки. Перед тим заповіла все своє незліченне майно слугам шпиталю та Острозькій академії. "Золото, срібло, клейноди, шати і мідь заповідаю мужам, котрі мені були вірні і по мислі служили..." Це було останнє бажання нещасливої жінки.

І. ЛОЗОВ'ЮК. Краєзнавець.

Вісник Дубенщини. – 1992. -19 серпня